

Χρήστος Ζερβής

**Από την τραγωδία στην ψυχανάλυση: η θυσία ως αυτόβουλος ευνουχισμός
απέναντι στην ανεξέλεγκτη, μη αναπαραστάσιμη παθητικότητα**

Αν η ελληνική λέξη *θυσία* αναφέρεται στην πράξη να αναδυθεί καπνός ώστε αυτός να ανέβει προς τους θεούς, η λατινική ρίζα *sacrificium* αναφέρεται στην τελετουργία μέσα από την οποία κάτι αφιερώνεται στους θεούς. Ο σκοπός είναι να επιτευχθεί η ευμένειά των τελευταίων ώστε η σκληρή πραγματικότητα, ο απρόβλεπτος κόσμος και η αβέβαιη τύχη του ανθρώπου να διαμορφωθούν σύμφωνα με τις επιθυμίες του, με αντάλλαγμα την προσφορά στους θεούς κάποιου αντικειμένου ή συνθήκης που ήταν μέχρι τότε πολύτιμα για αυτόν. Ζητούμενο είναι δηλαδή με κάποιο τρόπο η παθητική έκθεση στο απρόβλεπτο να βρει κάποια περιθώρια ελέγχου.

Η εξέλιξη από τον Αισχύλο στον Ευριπίδη και, αντιστοίχως, από τον Freud στους μεταγενέστερους ψυχαναλυτές συνίσταται στο μετασχηματισμό της αναγκαιότητας της θυσίας,. Η τελευταία μετακινείται προοδευτικά από το σώμα προς τον ψυχισμό, από την εξωτερική πράξη προς την εσωτερική εργασία, από την αιματηρή εκδραμάτιση προς το πένθος, τη συμβολοποίηση και τη σκέψη.

Σε μια πιο σύγχρονη ψυχαναλυτική οπτική, ένα από τα κεντρικά επιχειρήματα του Laplanche είναι ότι ο άνθρωπος γεννιέται μέσα σε μια κατάσταση ριζικής παθητικότητας απέναντι στον Άλλο. Τα αινιγματικά μηνύματα του ενηλίκου προηγούνται της δυνατότητας του βρέφους να τα μεταβολίσει. Η ψυχική εργασία της ζωής είναι να μετασχηματίσει αυτή την αρχική παθητικότητα και σε αυτή τη διαδικασία ο ευνουχισμός και η απώθηση είναι το αναπόφευκτο τίμημα.
